

HUMENSKÁ NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najzväčnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ. Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlásené s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácných a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov. O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá územia vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU HUMENSKÁ

Pohľad na ÚEV Humenská z NPR Humenský Sokol

Identifikačný kód územia: SKUEV0206 **Kraj:** Prešovský
Nadmorská výška: 190 – 444 m n. m. **Okres:** Humenné
Rozloha: 198, 92 ha **Výnos** **Katastrálne územie:** Humenné, Ptičie

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

PRÍRODNÉ POMERY

Južne od mesta Humenné, oproti NPR Humenský Sokol, sa rozprestiera navrhované územie európskeho významu (ÚEV) Humenská. Masív Humenskej je budovaný karbonátovými zlepenkami centrálnokarpatského paleogénu. Najvyšší bod územia, kóta Humenská, sa nachádza v nadmorskej výške 444, 7 m. n. m. Pre celé územie sú charakteristické pomerne strmé svahy. V hrebeňovej časti sa vyskytujú povrchové skaly, balvany, bralá.

Skalné bralo v podhrebeňovej časti

V hrebeňovej časti sa vyskytujú povrchové skaly, balvany, bralá. Lokalita Humenská predstavuje, spolu s blízkou NPR Humenský Sokol, severnú hranicu výskytu duba plstnatého (*Quercus pubescens*). Väčšinu územia tvorí lesné spoločenstvo *Corneto Quercetum – Quercetum pubescentis*, typ s kamienkou modropurpurovou (*Lithospermum purpureocaeruleum*) a ostricou nízkou (*Carex humilis*). Z veľkého množstva xerothermných druhov sa v území významne uplatňujú jagavka konáriská (*Anthericum ramosum*), zvonček sibírsky (*Campanula sibirica*), prerastlík kosákovitý (*Bupleurum falcatum*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*), mrvica peristá (*Brachypodium pinnatum*), slezinník rutovitý (*Asplenium ruta-muraria*). Na otvorených plochách, na lokalite Podskalka, sa v území vyskytuje aj astra spišská (*Aster amelloides*), či zlatovlások obyčajný (*Crinolina linosyris*). Tieto plochy sú často, hlavne v jarných mesiacoch, poškodzované požiarimi. Z významných druhov krovinej etáže sú najviac zastúpené drieň obyčajný (*Cornus mas*), dráč obyčajný (*Berberis vulgaris*), či zob

Zlatovlások obyčajný (*Crinolina linosyris*)

Astra spišská (*Aster amelloides*)

Prílbovka biela (*Cephalanthera damasonium*)

Kruštík tmavočervený (*Epipactis atrorubens*)

vtáči (*Ligustrum vulgare*). V deluviálnej časti svahu sú kroviny bohatšie. V spodnej časti územia, okolo potoka Ptava, sa vyskytujú čiastočne pozmenené fytoocenózy. V drevinovej zložke sa nachádza borovica čierna (*Pinus nigra*) a tiež sa do navrhovaného ÚEV postupne dostávajú invázne druhy rastlín ako netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*), hviezdnik ročný (*Stenactis annua*), žltica prhlavolistá (*Galinsoga urticifolia*). V borovicovom poraste na skalnatom podklade sa vyskytuje kruštík tmavočervený (*Epipactis atrorubens*). Z významnejších živočíšnych druhov sa v predmetnom území vyskytuje fúzač alpský (*Rosalia alpina*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), ucháč svetlý (*Plecotus auritus*), raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*), či večernica pozdná (*Eptesicus serotinus*).

NEGATÍVNE VPLYVY

Výrazným negatívnym vplyvom na biotopy a druhy v území má predovšetkým nelegálny výrub drevnej hmoty na celej ploche územia obyvateľmi z blízkej rómskej osady. Ďalším významnejším negatívnym faktorom v území je aj každoročné nekontrolované vypaľovanie stariny na nelesných typoch biotopov v lokalite Podskalka. V okrajových častiach územia je evidovaný výskyt invázných druhov rastlín, ako aj pomiestne rozložené menšie skládky komunálneho odpadu v kontaktnej zóne predmetného územia.

Netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*)

Skokan hnedý (*Rana temporaria*)

Fúzač bukový (*Cerambyx scopoli*)

OCHRANA ÚZEMIA

Plošne sa navrhované územie európskeho významu sčasti prekrýva s Národnou prírodnou rezerváciou (NPR) Humenská, ktorá je celá zahrnutá do ÚEV. NPR bola vyhlásená v roku 1980 na výmere 70,37 ha na ochranu suchomilných a teplomilných lesných a lesostepných spoločenstiev s výskytom ponikleca veľkokvetého (*Pulsatilla grandis*). Celé územie európskeho významu sa zároveň nachádza aj v navrhovanom chránenom vtáčom území (CHVÚ) Vihorlat. Najcennejšie plochy územia sú v rámci NPR chránené 5. a 4. stupňom ochrany. Zvyšok územia je v 2. stupni ochrany.

Cieľom ochrany v navrhovanom území európskeho významu sú zachovalé ukážky skalných, trávnatých a lesných spoločenstiev s výskytom duba plstnatého a vzácnych teplomilných bylenných druhov na vápencových zlepencoch.

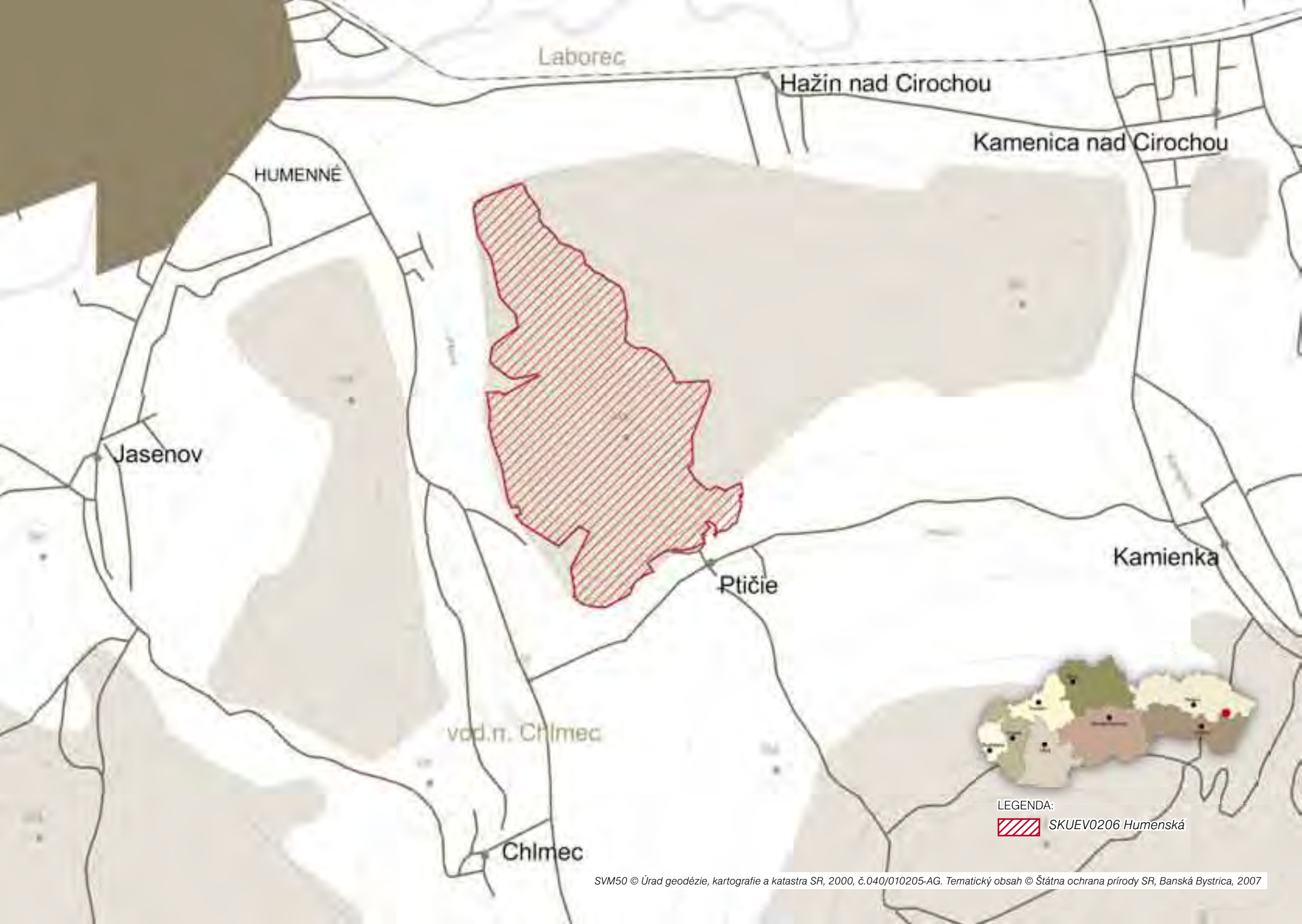
Potreba ochrany a biotopov európskeho významu a zachovania ich priaznivého stavu si vyžaduje na značnej časti územia aktívny prístup, na čo slúži program starostlivosti o územie a jeho zonácia. Územie je možné rozdeliť na zóny podľa súčasného stavu biotopov a druhov a aktivít potrebných na dosiahnutie cieľov ochrany prírody. Prostredníctvom tohto nástroja bude možné zabezpečiť vhodný režim a intenzitu využívania najmä lesov, lúk a pasienkov a usmernenie ostatných aktivít. Zóny sú navrhnuté podľa určitých zásad:

Zóna A

Do zóny A sú zaradované územia s najvýznamnejšími prírodnými hodnotami, najmä prirodzené alebo málo pozmenené ekosystémy ponechané na prirodzený vývoj (t. j. územia bez zásahu), ktoré prejavujú vysoký stupeň stability a samoregulačnej schopnosti. Z lesných ekosystémov sú to porasty lesov prirodzeného charakteru, resp. v rozličnom štádiu prechodu k prirodzeným lesom. Cieľom je ponechať tieto ekosystémy ich prirodzenému vývoju, uchovať alebo obnoviť ich samoregulačné schopnosti a vylúčiť ľudské zásahy do prírodného prostredia. V rámci ÚEV Humenská sú do zóny A navrhované skalné, lesostepné a lesné spoločenstvá s dubom plstnatým a poniklecom veľkokvetým. Z lesných typov v týchto porastoch prevláda lesný typ vápencová dubová bučina a drieňová dúbava s bukom. Porasty navrhované na zaradenie do tejto zóny sú súčasťou NPR Humenská.

Jašterica krátkohlavá (*Lacerta agilis*)

Laborec

Hažin nad Cirochou

Kamenica nad Cirochou

HUMENNÉ

Jasenov

Ptičie

Kamienka

vod.n. Chlmec

Chlmec

LEGENDA:

 SKUEV0206 Humenská

Sova lesná
(*Strix aluco*)

Sova dlhochvostá
(*Strix uralensis*)

Zóna B

Do zóny B sú zaraďované málo pozmenené ekosystémy, ktoré sú čiastočne narušené ľudskou činnosťou a hospodárskym využívaním. V navrhovanom území európskeho významu Humenská sú zaradené hodnotné a zachované komplexy lesných biotopov čiastočne pozmenených ľudskou činnosťou. Do tejto zóny sú navrhované na zaradenie zväčša staršie porasty. Z lesných typov v týchto porastoch opäť prevláda lesný typ vápencová dubová bučina a drieňová dúbava s bukom. Porasty sú často poškodzované nepovoleným výrubom drevín občanmi z blízkej rómskej osady. Porasty navrhované na zaradenie do tejto zóny sú súčasťou NPR Humenská.

Zóna D

Zóna D zahŕňa územia s najviac narušeným prostredím. Dlhodobým cieľom manažmentu v zóne D je zabezpečiť na jednotlivých plochách postupné vytváranie podmienok na ich preradenie do zóny C, prípadne B. Sem sú navrhované mladšie porasty tvoriace kontaktnú zónu NPR Humenská, okrajový porast v samotnej NPR, ktorý má značne pozmenené drevinové zloženie, ako aj porasty obklopujúce blízku záhradkársku kolóniu a rómsku osadu. Do tejto zóny je navrhnutá na zaradenie aj lokalita Podskalka. Cieľom starostlivosti je zabezpečiť únosné využívanie týchto plôch, aby nedošlo k poškodeniu biotopov a ovplyvneniu populácií druhov rastlín a živočíchov.

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17. 3. 2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do maximálne ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname. Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Humenská, ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.sopsr.sk/natura.

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku diferencovaná podľa stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň). 1. stupeň nemá pridelenú zónu).

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Medzi odporúčané spôsoby obhospodarovania územia patrí:

v lesných porastoch:

dodržiavanie zásad lesného hospodárenia podľa zonácie:

- **zóna A** – bezzásahový režim
- **zóna B** – zvyšovanie rubnej doby
 - predlžovanie obnovnej doby
 - jemnejšie spôsoby hospodárenia
 - ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch
 - odstraňovanie invázných druhov rastlín
 - zachovať, alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov
- **zóna D** – obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov
 - odstraňovanie invázných druhov rastlín

v nelesných biotopoch:

- **zóna D** – odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny
- zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty

Zlepencové bralo v hrebeňovej časti NPR Humenská

Slezinník červený (*Asplenium trichomanes*)

Skalničník guľkovitý srstnatý (*Jovibarba globifera* subsp. *hirta*)

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu	Kód NATURA 2000 (* prioritné biotopy)
Prírodné a poloprírodné travinno-bylinné biotopy Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovišťa <i>Orchidaceae</i>)	6210*
Skalné biotopy a jaskyne Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	8210
Lesné biotopy Bukové a jedľové kvetnaté lesy	9130
Vápnomilné bukové lesy	9150
Teplomilné panónske dubové lesy	91H0*

Skalné steny v NPR Humenská

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina	Vedecký názov (* prioritné druhy)
Slovenský názov	
Vyššie rastliny poniklec veľkokvetý	<i>Pulsatilla grandis</i>
Chrobáky	
bystruška potočná	<i>Carabus variolosus</i>
fúzač alpský	* <i>Rosalia alpina</i>
fuzáč veľký	<i>Cerambyx cerdo</i>
Cicavce – netopiere	
netopier čierny/uchaňa čierna	<i>Barbastella barbastellus</i>
netopier obyčajný	<i>Myotis myotis</i>
podkovár krpatý/p.malý	<i>Rhinolophus hipposideros</i>

Fúzač alpský
(*Rosalia alpina*)

Poniklec veľkokvetý
(*Pulsatilla grandis*)

Fuzáč veľký
(*Cerambyx cerdo*)

Uchaňa čierna
(*Barbastella barbastellus*)

KONTAKTNÉ ADRESY

ISBN 978-80-89310-31-9

Štátna ochrana prírody SR
Správa CHKO Východné Karpaty
Duchnovičova 535, 068 01 Medzilaborce
tel.: (057) 748 02 91
fax: (057) 748 02 92
e-mail: v.karpaty@sopsr.sk

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © Archív ŠOP SR, © Š. Birčák, © M. Dubás, © P. Kaňuch, © A. Macková, © M. Mina, © Š. Pčola, © J. Platko, © P. Polák, © A. Saxa, © J. Terray, © I. Zubaľová
Odborný text: Správa CHKO Východné Karpaty

Tento informačný materiál vydala ŠOP SR v rámci projektu Optimalizácia komunikácie a informovania o chránených územiach zaradených do sústavy Natura 2000, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou.

Foto na obálke:

predná strana – pohľad z hrebeňovej časti smerom do porastu, Poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), podkovár krpatý (*Rhinolophus hipposideros*), skalné bralo v podhrebeňovej časti ÚEV Humenská
zadná strana – zlepenkové balvany na hrebeni v NPR Humenská

